

بررسی رابطه بین اطلاعات مندرج در صورتهای مالی مبتنی بر بهای تمام شده تاریخی و اطلاعات مندرج در صورتهای مالی مبتنی بر ارزشهای جاری

محسن دستگیر*

قدرت اله نیکزاد چالش تری**

تاریخ دریافت : 1387/01/19 تاریخ پذیرش: 1387/03/15

چکیده

در این مقاله سعی شده است تا رابطه بین اطلاعات مندرج در صورتهای مالی مبتنی بر بهای تمام شده تاریخی و اطلاعات مندرج در صورتهای مالی مبتنی بر ارزشهای جاری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ایران مورد بررسی قرار گیرد تا با استفاده از نتایج بدست آمده ، ضرورت افشای صورتهای م الی که آثار تورم روی آنها نشان داده شده است ، مشخص گردد . برای این منظور مدلی ارائه گردیده است که براساس آن می توان ارزش جاری داراییهای شرکتهای را از روی قیمت بازار سهام آنها تخمین زد . با استفاده از این مدل صورتهای مالی نمونه ای از شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تعدیل ، و تعدادی از متغیرهای آنها از جمله سود خالص ، ارزش حقوق صاحبان سرمایه و بازده سرمایه گذاری استخراج گردید و با متغیرهای مشابه استخراج شده از صورتهای مالی مبتنی بر بهای تمام شده تاریخی مورد مقایسه قرار گرفت . براساس نتایج بدست آمده ، بین سود خالص تاریخی و سود خالص تعدیل شده و همچنین ارزش تاریخی حقوق صاحبان سرمایه و ارزش جاری حقوق صاحبان سرمایه رابطه معنی دار مستقیم آشکار گردید و بین بازده سرمایه گذاری ناشی از اطلاعات تعدیل شده و بازده

*استاد دانشگاه شهید چمران اهواز ، نویسنده اصلی و مسئول مکاتبات
**عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه

سرمایه گذاری به دست آمده از اطلاعات تاریخی رابطه
معنی داری مشاهده نگردید .
واژه های کلیدی : بهای تمام شده تاریخی ، ارزشهای
جاری ، سود خالص ، حقوق صاحبان سرمایه ، بازده سرمایه
گذاری .

1. مقدمه

وجود اطلاعات مالی صحیح و معتبر باعث اتخاذ تصمیم های
مفید اقتصادی می گردد . در صورتی که اطلاعات منتشر
شده توسط بنگاههای اقتصادی از مطلوبیت لازم برخوردار
نباشند باعث تصمیم گیری های اقتصادی نامطلوب و در
نتیجه اتلاف منابع اقتصادی ، اختلال در بازارهای سرمایه
و در نهایت کاهش رفاه عمومی می گردد . اطلاعات معتبر و
مربوط یکی از ابزارهای توسعه اقتصادی می باشد .
در حال حاضر در کشورهای توسعه یافته ، صورتهای مالی
و اطلاعات مالی منتشر شده توسط موسسات اقتصادی به
عنوان مهمترین منبع اطلاعاتی برای نشان دادن وضعیت
مالی و نتایج عملکرد مدیران در این موسسات می باشد ،
به همین دلیل حساسیت خاصی نسبت به چگونگی تهیه این
اطلاعات وجود دارد . لذا استانداردهای حسابداری و یا
اصول پذیرفته شده حسابداری به عنوان مبنای تهیه این
اطلاعات باید از ویژگی های خاصی برخوردار باشند که
منجر به تهیه اطلاعات معتبر و مربوط گردند . یکی از
مفروضات بدیهی تهیه صورتهای مالی ، فرض ثبات
واحد پولی به عنوان معیار اندازگی فعالیت های
اقتصادی است در حالی که در شرایط اقتصادی که تورم
وجود دارد این فرض به شدت تحت تاثیر قرار می گیرد و
در صورتی که در تهیه صورتهای مالی قدرت خرید پول ثابت
فرض شود ، اطلاعات تهیه شده با واقعیت هم خوانی ندارد
، بنابراین در این شرایط لحاظ نمودن کاهش قدرت خرید
پول در صورتهای مالی تا حدودی نارسایی های ناشی از عدم
ثبات واحد اندازه گیری را بر طرف می سازد)
ستایش ، 1380 .

در این مقاله سعی می گردد با استفاده از ارزشهای
جاری در تهیه صورتهای مالی تا حدودی اثرات ناشی از

کاهش قدرت خرید پول نشان داده شده و اطلاعات مالی تهیه شده بدون در نظر گرفتن قدرت خرید پول را با صورتهای مالی تهیه شده پس از لحاظ نمودن کاهش قدرت خرید پول مورد مقایسه قرار دهیم .

2. پیشینه تحقیق

وجود تورم در بسیاری از کشورها منجر به انجام تحقیقات زیادی در زمینه شناسایی تاثیرات تورم بر صورتهای مالی گردیده است بسیاری از این تحقیقات به منظور پاسخ به این سوال بوده است که آیا صورتهای مالی تعدیل شده اطلاعات مفیدتری به استفاده کنندگان ارائه می دهند؟ مطالعات زیادی به منظور پاسخگویی به این سوال از دهه های 1920 و 1930 توسط افراد متعددی از جمله هنری سوئینی¹ (1927) و دیگران آغاز گردیده و تاکنون نیز ادامه دارد (دستگیر ، 1372) .

3. پیشینه تحقیقات خارجی

سیلوا² (2002) مطالعه تجربی در زمینه نشان دادن اثرات تورم بر تصمیم گیری استفاده کنندگان در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار برزیل انجام داده است . نتایج این تحقیق نشان می دهد که بین سود خالص تاریخی و سود خالص تعدیل شده براساس سطح عمومی قیمت ها و ارزش تاریخی حقوق صاحبان سرمایه و ارزش تعدیل شده حقوق صاحبان سرمایه و همچنین بازده سرمایه گذاری به دست آمده از صورتهای مالی تاریخی و بازده سرمایه گذاری تعدیل شده براساس سطح عمومی قیمت ها اختلاف قابل ملاحظه آماري وجود ندارد و تصمیم گیری استفاده کنندگان از روی صورتهای مالی تعدیل شده نسبت به تصمیم گیری براساس اطلاعات تاریخی به نتایج مشابهی منجر می شود . یانگ³ و همکاران (2005) به تجزیه و تحلیل تفاوتهای موجود در روشهای محاسبه وافشای خالص داراییها بین استاندارد حسابداری شماره 33⁴ و دیگر روشهای موجود مانند روش ارزشهای جاری و روش دلارهای ثابت می پردازند . این مقاله شواهد تجربی از روشهای به کارگرفته شده

¹Sweeney. H.W

²Silva .T.

¹David c.Yang

² FAS # 33

برای محاسبه خالص داراییها در 78 شرکت فراهم می کند . نتایج این پژوهش نشان می دهد که بین روشهای استفاده شده ، تفاوتی زیادی وجود دارد و بیان می کند برای افزایش یکنواختی در ارزیابی خالص دارایی ها تحت شرایط تورمی استاندارد شماره 33 مورد نیاز است . همچنین این مطالعه پیشنهاد می کند که هیات استانداردهای حسابداری مالی باید بیانیه ها یی قابل تعریف و با ابهام کمتر در مورد مدل های افشای خالص دارایی ها در شرایط تورمی صادر نماید .

وار⁵ و ریتر⁶ (2002) معتقد بودند که ارزیابی شرکت بر اساس سود باقیمانده⁷ که ناشی از صورتهای مالی مبتنی بر بهای تاریخی است باعث ارزش گذاری کمتر از واقع شرکتها می گردد و پیشنهاد کردند که ارزش گذاری بر اساس سود باقیمانده باید با استفاده از اطلاعات تعدیل شده انجام گیرد . وار و ریتر مدل تئوریکي ارائه دادند که بر اساس آن و با استفاده از سود باقیمانده و تعدیلات تورمی ، ارزش شرکت نشان داده می شد .

اوهانلون⁸ و پیزنل⁹ (2002) با استفاده از مدل پیشنهادی وار و ریتر سه نوع تعدیلات تورمی را به طور جداگانه انجام دادند و نشان دادند که هیچ یک از این تعدیلات تاثیری بر تخمین ارزش شرکتها بر اساس سود باقیمانده ندارد . همچنین آنها هیچ شواهدی برای این فرض که ارزیابی سود باقیمانده باید بر اساس تعدیلات تورمی باشد ، نیافتند .

هینتز¹⁰ (1973) در جریان تحقیق خود پیرامون اثرات صورتهای مالی تعدیل شده بر اساس تورم بر تصمیم گیری استفاده کنندگان ، سرمایه گذاران را به سه دسته تقسیم و به هر گروه نوع خاصی از صورتهای مالی مربوط به شرکتها معینی برای چند دوره مالی عرضه کرد . گروه اول فقط به صورتهای مالی سنتی و بر اساس بهای تمام شده تاریخی دسترسی داشتند . گروه دوم سرمایه گذارانی

³Warr

⁴Ritter

⁵Residual Income

⁶John ohanlon

⁷Ken peansell

⁸James. A. Heintz

بودند که تنها صورتهای مالی تعدیل شده براساس تورم را در اختیار داشتند و سرانجام گروه سوم شامل افرادی بود که براساس هر دو نوع صورتهای مالی تصمیم گیری می نمودند. نتایج این تحقیق به روشنی نشان دهنده عدم وجود هرگونه تفاوت میان تصمیمات اتخاذ شده گروه های مختلف سرمایه گذاران بود.

اشتون وهمکاران (2007) معتقد هستند که براساس شواهد تجربی موجود، مدلهای ارزیابی سود باقیمانده مبتنی بر بهای تمام شده تاریخی به طور قابل ملاحظه ای ارزش حقوق صاحبان سرمایه را کمتر تخمین می زند. بنابراین به بررسی نقش تورم در ارزیابی سود باقیمانده با استفاده از روشهای تئوریک و شبیه سازی شده پرداخته اند. نتایج این تحقیق نشان می دهد که دریک شرایط تورمی اگرچه ساختار اصلی مدله ای سود باقیمانده بدون تغییر مانده است ولی مشکلاتی در مدلهای ارزیابی بوجود می آید که باعث ایجاد تغییر در ارزش حقوق صاحبان سرمایه می گردد. این پژوهش اصلاحات مناسب برای غلبه بر مشکلات کاری با داده های بهای تمام شده تاریخی برای محاسبه سود باقیمانده در یک محیط تورمی پیشنهاد می کند. مک اینتایر¹¹ (1973) نیز طی تحقیقی پیرامون اثرات صورتهای مالی تعدیل شده براساس ارزشهای جاری بر تصمیمات سرمایه گذاران نشان داده است که دارندگان صورتهای مالی تعدیل شده بر اساس ارزشهای جاری از هیچگونه امتیاز خاصی در تصمیم گیری هایشان بر خوردار نبوده اند. به عقیده وی اگرچه تعدیلات صورتهای مالی براساس ارزشهای جاری تغییر قابل توجهی را در رقم سود شرکتهای مورد مطالعه ایجاد کرده، اما واقعیت نسبی شرکتهای ثابت مانده است و این دلیل اصلی عدم وجود هرگونه امتیاز برای دارندگان صورتهای مالی تعدیل شده براساس تورم در تصمیم گیری ها بوده است.

دیکنن¹² (1975) و تعدادی از صاحب نظران حسابداری نسبت به نتایج تحقیقات به عمل آمده توسط هینتز و مک اینتایر تردید نمودند و معتقد بودند اثر تعدیلات بر تصمیم گیری در موقعیت های واقعی در صورتی کم خواهد بود که این آثار عملاً تحت تاثیر سایر عوامل مرتبط با

¹E. McIntyre

²Thomas. R. Dyckman

تصمیم گیری واقع شده و از دیده ها پنهان بمانند .
آنها ابراز کردند نتایج چنین تحقیقاتی به دو دلیل می
تواند موقتی باشد ، نخست به دلیل فشار تورمی اندک در
شرایط انجام پژوهش و دوم به دلیل عدم وجود درک صحیح
از چگونگی تعدیلات تورم ی در میان عموم سرمایه
گذاران .

4. پیشینه تحقیقات داخلی

رویایی (1371) در رساله دکتری خود به بررسی تاثیر
تورم بر تصمیم گیری استفاده کنندگان از صورتهای مالی
پرداخته است . محقق ضمن ارایه دو مجموعه صورتهای مالی
جداگانه یکی شامل صورتهای مالی تاریخی و دیگری شامل
صورتهای مالی تعدیل شده بر مبنای سطح عمومی قیمت ها
به استفاده کنندگان ، رفتار آنان را در تصمیم گیری
خرید یا عدم خرید سهام شرکتها از طریق پرسشنامه مورد
بررسی قرار داده . براساس نتایج این تحقیق هیچگونه
اختلاف آماری بین تصمیمات دارندگان صورتهای مالی تعدیل
شده و دارندگان صورتهای مالی تاریخی وجود نداشته است .
ساسانی (1375) به ارزیابی صورتهای مالی تعدیل شده
براساس شاخص عمومی قیمت ها و تاثیر آن بر تصمیم گیری
های اقتصادی پرداخته است . براساس نتایج این تحقیق در
شرایط خاصی صورتهای مالی تعدیل شده براساس شاخص عمومی
قیمت ها ، بر تصمیم گیری های اقتصادی تاثیر داشته است .

عامری (1376) طی تحقیقی صورتهای مالی تعداد محدودی از
شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ایران را
بر مبنای شاخص عمومی قیمت ها تعدیل نموده ، و اثرات
این تعدیلات را بر رفتار استفاده کنندگان از اطلاعات
حسابداری در ایران مورد ارزیابی قرار داده است .
نتایج به دست آمده از این تحقیق تصدیق کننده نتایج
تحقیقات گذشته بوده است .

ستایش (1380) در پایان نامه دکتری خود صورتهای مالی
نمونه ای از شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق
بهادار ایران را در یک دوره زمانی پنج ساله با
استفاده از شاخص عمومی قیمت ها تعدیل نموده و رابطه
اطلاعات تعدیل شده را با قیمت سهام شرکتها از طریق شش
نسبت مهم مالی مورد بررسی قرار داده است ، براساس
نتایج این تحقیق تاثیر اطلاعات تعدیل شده و اطلاعات

تاریخی بر روی قیمت سهام به صورت مشابه بوده و اطلاعات تعدیل شده مزیت خاصی نسبت به اطلاعات تاریخی نداشته است .

5. فرضیه های تحقیق

به منظور بررسی نوع رابطه بین اطلاعات مبتنی بر بهای تاریخی و اطلاعات مبتنی بر ارزشهای جاری فرضیه هایی به شرح زیر آزمون گردید :

فرضیه اول : بین سود خالص ناشی از اطلاعات صورتهای مالی مبتنی بر بهای تمام شده تاریخی و سود خالص ناشی از اطلاعات صورتهای مالی مبتنی بر ارزشهای جاری رابطه معنی داری وجود دارد .

فرضیه دوم : بین حقوق صاحبان سهام در صورتهای مالی مبتنی بر بهای تمام شده تاریخی و صورتهای مالی مبتنی بر ارزشهای جاری رابطه معنی داری وجود دارد .

فرضیه سوم : بین بازده سرمایه گذاری به دست آمده از اطلاعات صورتهای مالی مبتنی بر بهای تمام شده تاریخی و صورتهای مالی مبتنی بر ارزشهای جاری رابطه معنی داری وجود دارد .

6. مکان و دوره زمانی تحقیق

قلمروی مکانی انجام این تحقیق شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ایران هستند که ویژگیهای زیر را داشته باشند :

- عضویت در بورس اوراق بهادار ایران طی سالهای مورد مطالعه .

- سودآور بودن فعالیت شرکتهای طی سالهای مورد مطالعه .

- تاریخ پایان سال مالی شرکتهای 12/29 باشد .

- شرکت های سرمایه گذاری و اعتباری به دلیل تاثیرات مضاعف آنها در بررسی حذف شده اند .

از بین شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار

ایران پس از حذف شرکتهایی که فاقد ویژگیهای فوق بودند

، 249 شرکت کلیه ویژگیهای مورد نیاز تحقیق را دارا

بودند و به عنوان جامعه آماری تحقیق شناخته شدند .

دوره زمانی انجام این تحقیق به سال های 1380 - 1386 محدود می شود .

7. انتخاب شرکتهای نمونه

برای انتخاب شرکتهای نمونه ابتدا لازم است حجم نمونه محاسبه گردد. با توجه به در دسترس نبودن واریانس در جامعه آماری، در یک تحقیق اولیه میزان واریانس بر مبنای نرخ بازده سرمایه گذاری تعدیل شده و با استفاده از یک نمونه 20 تایی از شرکتهای برآورد گردید و سپس با استفاده از فرمول زیر حجم نمونه متناسب با جامعه تعیین شد. (آذر، مومنی، 1383)

$$n = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 \delta^2 x}{\epsilon^2 (N-1) + Z_{\alpha/2}^2 \delta^2 x} = \frac{249 \times (1.96)^2 \times (0.0096)^2}{(0.03)^2 (249-1) + (1.96)^2 \cdot (0.0096)^2} \approx 33$$

در فرمول بالا :

n تعداد نمونه

N تعداد جامعه

$\delta^2 x$ واریانس جامعه

$$Z_{\alpha/2}^2 = 1/96$$

ϵ حداکثر خطای برآورد

بنابراین حجم نمونه متناسب با جامعه 33 شرکت به دست آمد و براساس روش نمونه گیری تصادفی شرکتهای نمونه انتخاب گردید.

8. روش شناسی تحقیق

به منظور دستیابی به اطلاعات مورد نیاز تحقیق مرا حل زیر انجام گردید :

1- جمع آوری اطلاعات و گزارشهای مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار طی سالهای 1380-1386.

2- تعدیل ترازنامه شرکتهای نمونه براساس ارزشهای جاری به صورت زیر :

P_m قیمت بازار هر سهم در پایان هر دوره

$$E_m = P_m \times N$$

N تعداد سهام شرکت در پایان هر دوره

E_m جمع حقوق صاحبان سهام براساس ارزش بازار

$$A_m = A_B + (E_m - E_B)$$

E_B ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام

A_m ارزش بازار دارائیهای غیر جاری

A_B ارزش دفتری دارائیهای غیر جاری

سپس ارزش بازار به دست آمده برای دارائیهای غیر جاری (A_m) براساس نسبت ارزش دفتری هر دارایی به جمع ارزش دفتری دارایی های غیر جاری که به بهای تمام شده ثبت شده اند ، سر شکن می گردد تا ارزش بازار هر دارایی غیر جاری بدست آید .

$$A_{im} = A_m \times \frac{A_{iB}}{A_B}$$

A_{im} ارزش بازار هر دارایی غیر جاری

A_{iB} ارزش دفتری هر دارایی غیر جاری

بدین ترتیب ترازنامه 33 شرکت نمونه برای یک دوره هفت ساله و در مجموع 231 صورت ترازنامه تعدیل می گردد .
3- تعدیل صورت سود و زیان شرکتها نمونه براساس ارزشهای جاری :

در صورتی که ارزش دارائیهای استهلاک پذیر به ارزش های جاری تبدیل شود ، هزینه استهلاک این دارائیها نیز باید براساس ارزشهای جاری داری محاسبه گردد و بدین ترتیب تنها حسابی که در صورت سود و زیان تغییر پیدا می کند هزینه استهلاک است . متناسب با تغییرات ارزش هر دارایی هزینه استهلاک آن دارایی نیز تغییر می یابد .

$$D_{im} = D_{iB} \times \frac{A_{im}}{A_{iB}}$$

D_{im} هزینه استهلاک تعدیل شده هر دارایی

D_{iB} هزینه استهلاک دفتری هر دارایی

در ادامه ، هزینه استهلاك به دست آمده براساس ارزشها ي جاري در صورت سود و زیان به جاي هزینه استهلاك ثبت شده قرارمي گیرد و سود خالص تعديل شده محاسبه مي گردد . در نتیجه صورت سود و زیان 33 شركت نمونه براي يك دوره مالي هفت ساله ودر مجموع 231 صورت سود و زیان براساس روش فوق تعديل مي گردد .

4- در مرحله بعد میانگین حسابي سود خالص تاريخي و سود خالص تعديل شده هر شركت طی سالهاي مورد مطالعه محاسبه و به عنوان دو دسته متغیر جهت آزمون همبستگی فرضیه اول استفاده مي گردد . همچنین میانگین حسابي حقوق صاحبان سرمایه براساس اطلاعات تاريخي و براساس اطلاعات تعديل شده هر شركت طی سالهاي 1380-1386 به عنوان دو دسته متغیر جهت آزمون فرضیه دوم مورد مطالعه قرار مي گیرد . در ادامه نرخ بازده سرمایه گذاری از روی صورتهای مالی تاريخي و صورتهای مالی تعديل شده در طول سالهاي مطالعه محاسبه و میانگین حسابي این دو دسته نرخ بدست آمده به عنوان دو دسته متغیر جهت آزمون همبستگی فرضیه سوم استفاده مي شود .

9. چگونگی آزمون فرضیه ها

از آنجا که روش آماری تحقیق توصيفي از نوع همبستگی مي باشد بنابراین باتوجه به اینکه نمونه تحقیق از يك جامعه نرمال انتخاب شده و از سوی دیگر انحراف معیار جامعه نامعلوم است ، بنابراین برای آزمون همبستگی فرضیه ها از توزیع t استیودنت استفاده مي شود . در صورتی که بین متغیرهای تحقیق رابطه معني داري مشاهده شود ، مدل رگرسيوني بین دو متغیر محاسبه و این مدل با استفاده از توزیع F آزمون مي گردد .

10. نتایج آزمون فرضیه های تحقیق

در این بخش پس از طرح فرضیه ها به صورت عبارات آماری ، آماره های مورد نیاز به عنوان مبنای ردیا قبول فرضیه ها از طریق آزمون همبستگی پیرسون محاسبه مي گردد و در صورتی که بین متغیرها همبستگی وجود داشته باشد نوع همبستگی آنها ومعادله رگرسيون بین دو متغیر جهت پیش بینی های آینده ارایه مي گردد .

10-1- نتایج آزمون فرضیه اول

برای آزمون فرضیه اول ابتدا ضریب همبستگی بین اطلاعات مربوط به سود خالص تاريخي و سود خالص تعديل شده

شرکتهای نمونه محاسبه و با استفاده از آماره t استیودنت مورد آزمون قرار گرفت. اطلاعات مربوط به فرضیه اول در جدول 1 خلاصه شده است.

جدول 1- اطلاعات مربوط به سود خالص تاریخی و سود خالص تعدیل شده

آماره های آزمون						همبستگی بین.....
رابطه	T جدول	t محاسبه شده	R^2	n	α	
وجود دارد	2/74	13/9	0/824	33	0/01	سود خالص تاریخی و سود خالص تعدیل شده

بنابراین ضریب همبستگی بین سود خالص تاریخی و سود خالص تعدیل شده در سطح 99 درصد معنی دار بوده و بین دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد ضریب ت عین $R^2 = .824$ بیان کننده این مطلب است که 82/4 درصد از تغییرات سود خالص تعدیل شده را می توان به تغییرات سود خالص تاریخی نسبت داد.

10-2- نتایج آزمون فرضیه دوم

میزان همبستگی بین ارزش تاریخی حقوق صاحبان سرمایه و ارزش جاری حقوق صاحبان سرمایه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون محاسبه گردید و آزمون معنی دار بودن آن به همراه سایر آماره های مورد نیاز در جدول 2 خلاصه شده است.

جدول 2- اطلاعات مربوط به ارزش جاری و ارزش تاریخی حقوق صاحبان سرمایه

آماره های آزمون						همبستگی بین.....
رابطه	t جدول	t محاسبه شده	R^2	n	α	
وجود	2/74	4/02	0/292	33	01	ارزش تاریخی حقوق

دارد						صاحبان سهام و ارزش جاری حقوق صاحبان سهام

چون t محاسبه شده از t مشاهده شده از جدول بیشتر می باشد ، از اینرو فرض H_0 رد و فرض H_1 پذیرفته می شود بنابراین ضریب همبستگی بین ارزش تاریخی حقوق صاحبان سرمایه و ارزش جاری حقوق صاحبان سرمایه در سطح 99 در صد معنی دار بوده و بین دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد . باوجود ضریب تعیین $R^2 = 0/292$ می توان گفت که تقریباً 29 درصد از تغییرات ارزش جاری حقوق صاحبان سرمایه ناشی از تغییرات در ارزش تاریخی حقوق صاحبان سرمایه می باشد .

3-10- نتایج آزمون فرضیه سوم

نتایج آزمون فرضیه سوم بیانگر عدم وجود همبستگی بین بازده سرمایه گذاری به دست آمده با استفاده از اطلاعات تاریخی و بازده سرمایه گذاری ناشی از اطلاعات تعدیل شده می باشد . نتایج آزمون و آماره های مورد نیاز برای فرضیه سوم به شرح جدول زیر خلاصه شده است .

جدول 3- اطلاعات مربوط به بازده سرمایه گذاری تاریخی و بازده سرمایه گذاری تعدیل شده

آماره های آزمون						همبستگی بین..... ..
رابطه	t ج د و ل	t محاسبه شده	R^2	n	α	
وجود ندا رد	1/95	0/001	001	33	/05	بازده سرما یه گذاری تاریخی وبازده سرمایه گذاری تعدیل شده

با توجه به اطلاعات جدول فوق همبستگی بسیار ناچیز $r=0/012$ وجود ، هرگونه رابطه بین بازده سرمایه

گذاري تاريخي و بازده سرمايه گذاري تعديل شده را رد مي کند.

11. بحث و نتیجه گیری

به منظور دست يابي به يك نتيجه گيري مطلوب ، لازم است يافته هاي به دست آمده از اين پژوهش با نظرات علمي و تئوريكي موجود مقايسه گردد . مطابق با مباني نظري موجود صورت هاي مالي مبتني بر ارزش هاي جاري ، اطلاعات مفيدتري به استفاده کنندگان به منظور اتخاذ تصميمات اقتصادي ارايه مي نمايد ، از طرفي موانع و محدوديت هاي متعددي بر سر راه استفاده از ارزش هاي جاري وجود دارد . بر اساس نتايج اين تحقيق مي توان اين چنين نتيجه گيري نمود که در صورتي که براي استفاده کنندگان روند تغييرات اقلام صورت هاي مالي طي چند دوره مهم باشد ، با توجه به اين که بين اطلاعات تاريخي و اطلاعات ارزش هاي جاري رابطه مستقيم وجود دارد پس روند هر دو يکسان بوده و نيازي به تعديل صورت هاي مالي بر اساس ارزش هاي جاري وجود ندارد . همچنين در صورتي که براي استفاده کننده از صورت هاي مالي ، ارزش جاري حقوق صاحبان سرمايه و مبلغ سود خالص بر اساس ارزش هاي جاري مهم باشد ، مي توان اين ارزش ها را از روي مدل ارائه شده در اين تحقيق به صورت تقريبي برآورد نمود . ولي در صورتي که استفاده کننده جهت تصميم گيري به رقم نسبت هاي مالي و روند تغييرات اين نسبت ها (به ويژه نسبت هاي سود آوري و نسبت هايي که دارايي هاي بلند مدت و حقوق صاحبان سرمايه در آن ها دخالت دارند) نياز داشته باشد ، لازم است که صورت هاي مالي تعديل شده بر اساس ارزش هاي جاري را در اختيار داشته باشد تا بدین ترتيب تصميمات مفيدتري اتخاذ نمايد .

نتايج به دست آمده از اين پژوهش با نتايج بسياري از تحقيقات گذشته مشابه مي باشد . از جمله اين تحقيقات ، مطالعه تجربي سيلوا (2002) در شرکت هاي پذيرفته شده در بورس اوراق بهادار برزيل بوده است که بر اساس نتايج اين تحقيق ، بين سود خالص تاريخي و سود خالص تعديل شده بر اساس سطح عمومي قيمت ها و ارزش تاريخي حقوق صاحبان سرمايه و ارزش تعديل شده حقوق صاحبان سرمايه و همچنين بازده سرمايه گذاري به دست آمده از صورت هاي مالي تاريخي و بازده سرمايه گذاري تعديل شده بر اساس

سطح عمومی قیمت‌ها رابطه معنی‌داری وجود داشته است که در دو مورد اول نتایج به دست آمده با نتایج تحقیق حاضر کاملاً مشابه می‌باشد ولی از آنجا که لحاظ نمودن ارزش‌های جاری در صورت‌های مالی به صورت مضاعف در نسبت بازده سرمایه‌گذاری تاثیر داشته است، نتایج این فرضیه با نتایج تحقیق یاد شده مطابقت ندارد.

همچنین بر اساس مطالعه تجربی اوهانلون و پیزنل (2002) اقلام مختلف صورت‌های مالی تعدیل شده نسبت به اقلام صورت‌های مالی که تورم در آن‌ها لحاظ نشده است، بار اطلاعاتی اضافه‌تری را به استفاده‌کننده منتقل نمی‌نماید، به این مفهوم که این دو دسته از اطلاعات رابطه معنی‌داری با یکدیگر دارند، هر چند که از نظر مبلغ احتمالاً با همدیگر متفاوتند.

نتایج تحقیق حاضر با نتایج مطالعات کشورهای دیگر که توسط افرادی همچون هینتز (1973)، مک اینتایر (1973) انجام شده است، تشابه زیادی دارد.

با استفاده از نتایج این تحقیق می‌توان نتایج برخی تحقیقات داخلی گذشته، از جمله نتایج پژوهش تجربی ستایش (1380) و رؤیایی (1371) را تایید نمود هر چند که تحت شرایط خاصی که قبلاً به آن اشاره گردید تهیه صورت‌های مالی مبتنی بر ارزش‌های جاری می‌تواند اطلاعات مفیدتری به استفاده‌کنندگان منتقل نماید. البته ذکر این نکته مهم به نظر می‌رسد که در این تحقیقات تورم از طریق تعدیل صورت‌های مالی بر اساس تغییرات سطح عمومی قیمت‌ها اعمال شده است، در حالی که اگر از ارزش‌های جاری استفاده گردد احتمالاً نتایج جدیدی به دنبال خواهد داشت.

12. پیشنهاد برای تحقیقات آینده

1- در صورتی که به جای استفاده از اطلاعات ارزش‌های جاری، صورت‌های مالی بر اساس سطح عمومی قیمت‌ها تعدیل شوند مشابه پژوهش حاضر، وجود رابطه معنی‌دار بین اطلاعات مندرج در صورت‌های مالی تاریخی و اطلاعات مندرج در صورت‌های مالی تعدیل شده بر اساس سطح عمومی قیمت‌ها بررسی گردد.

2- در صورتی که به جای متغیرهای مورد استفاده در این تحقیق، از نسبت‌های مالی مهم دیگر (مانند: گردش

دارایی‌های ثابت ، نسبت بازده مجموع دارایی‌ها ، نسبت سود خالص به فروش ، نسبت سود ناخالص به فروش () به عنوان متغیرهای تحقیق استفاده شود احتمالاً نتایج جدیدی به دست می‌آید .

3- از طریق تعدیل صورته‌ای مالی با ارزش‌های جاری به روش مشابه و مقایسه آن‌ها با صورته‌ای مالی تعدیل نشده به منظور پاسخ به این سوال که « آیا صورت های مالی مبتنی بر ارزش‌های جاری دارای بار اطلاعاتی بیشتری برای استفاده‌کنندگان می‌باشد یا خیر ؟ » و از طریق نظرخواهی پرسش‌نامه‌ای از اس‌تفاده‌کنندگان می‌توان مفیدتر بودن صورته‌ای مالی مبتنی بر ارزش‌های جاری نسبت به صورت های مالی تاریخی را آزمون نمود .

منابع

- آذر ، عادل و مؤمنی ، منصور (1383) آمار و کاربرد آن در مدیریت ، انتشار سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ، چاپ هفتم ، جلد دوم .
- دستگیر، محسن (1372) حسابداری تورمی ، انتشار نشر علوم دانشگاهی ، چاپ اول .
- رؤیایی ، رمضانعلی (1371) حسابداری تورمی و صورت های مالی تعدیل شده ، رساله دکتری ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات .
- ساسانی ، محمود (1375) « صورته‌ای مالی تعدیل شده بر اساس شاخص عمومی قیمت‌ها و تاثیر آن بر تصمیم‌گیری‌های اقتصادی » پایان‌نامه کارشناسی ارشد ، دانشگاه آزاد اسلامی .
- ستایش ، محمدرضا (1380) « بررسی تاثیر افشای اطلاعات حسابداری بر مبنای تورم بر روی قیمت سهام » ، رساله دکتری ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات .
- عامری ، مجید (1376) « تعدیل صورت های مالی بر مبنای شاخص قیمت‌ها و اثرات آن بر رفتار استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری در ایران » پایان‌نامه کارشناسی ارشد ، دانشگاه تهران .

Ashton , David J., Peasnell , Ken V. and Wang , Pengguo (2007)

" Residual Income Valuation Models and Inflation " , Available at SSRN : <http://ssrn.com/abstract=988689>

Dyckman.T. R (1975) " The Effects of Restating Financial Statements for Price-Level Changes, A Comment " , The Accounting Review , pp . 796-808 .

Heintz. J. A. (1973) " Price-Level Restated Financial Statements and Investment Decision Making " , The Accounting Review , pp. 679-99 .

McIntyre.E. (1973) " Current Cost Financial Statement and Investment Decision Marking " , The Accounting Review, pp. 575-85 .

O'Hanlon J . and K . Peansnell (2002) " Residual Income: are Inflation Adjustments Necessary? " , Journal of Finance . UK. M4. pp. 1-28 .

Silva T. (2002) " Historical Cost and Price- Level Accounting " , WWW.SSRN.Com.

Sweene. H. W. (1927) " Effect of Inflation on German Accounting." , Jof A. Mar. pp. 180-191.

Vickrey. D. W. (1976) " General Price- Level Adjusted Historical Cost Statement and Ratio – Scale View " , The Accounting Review, pp. 31-40 .

Warr. R. and J. Ritter (2002) " The decline of inflation and the bull market of 1982-1999" , Journal of Financial and Quantitative Analysis 37, pp.29-61 .

Yang, David C., Vasarhelyi, Miklos A., Liu, Caixing and Shima, Kim (2005) " An Empirical Study of Net Assets Disclosure: Inflation Accounting Revisited". International Journal of Business, Vol.10, No.4.